

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ BÖLÜM

BAHAETTİN UZAN / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 30836/07)

KARAR

Madde 6 § 1 (ceza yönü) • Yasa ile kurulmuş yargı yeri • Belirli bankacılık suçlarına bakması için ihtisas mahkemesinin atanması ve başvuranın davasının nakledilmesi • “Doğal hâkim” ilkesi • Yürütmenin yargıya usulsüz müdahalede bulunmaması

Madde 6 § 1 (ceza yönü) • Tarafsız ve bağımsız yargı yeri • Başvuranın davası özünde olmadan davasının yeniden nakledilmesi • Anayasal statüye sahip bağımsız bir organ tarafından alınan kararlar Adalet Bakanlığının rolünün sadece bir yargı yerinin kurulması için tavsiyede bulunmak ile kısıtlı olması • İlgili mahkemenin kuruluşunun ya da işleyişinin olağan ağır ceza mahkemesinden çok farklı olmaması • Yürütmenin hâkimler üzerindeki uygun olmayan baskıların olduğu yönündeki mevcut olan tarafsız şüphelerin ortadan kaldırılabilmesi için yeterli güvencelerin bulunması

STRAZBURG

24 Kasım 2020

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Bahaettin Uzan / Türkiye davasında,

Başkan,

Jon Fridrik Kjølbro,

Hâkimler,

Aleš Pejchal,

Egidijus Kūris,

Branko Lubarda,

Carlo Ranzoni,

Saadet Yüksel,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith’in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

bir Türk vatandaşı olan Bahaettin Uzan’ın (“başvuran”) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (“AİHM” veya “Mahkeme”), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca, 17 Temmuz 2007 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yapmış olduğu başvuruyu (no. 30836/07);

Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi kapsamında başvuranın bağımsız ve tarafsız bir yargı yerinde yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki ve ulusal mahkemelerin dava dosyasında bulunan delilleri usulünce değerlendirmedeği iddiaları hakkındaki şikâyetler Türk Hükümetine (“Hükümet”) iletilmesi ve başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olarak beyan edilmesi kararını ve

tarafların beyanlarını göz önüne alarak,

20 Ekim 2020 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakereler sonrasında,

aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir.

GİRİŞ

1. Dava başvuranın Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi kapsamında özellikle kendisi aleyhinde ceza yargılamaların açılmasının ardından İstanbul 5. Ağır

Ceza Mahkemesi önündeki davasının -bazı banka suçlarına bakmak ile görevli olan ağır ceza mahkemesi olan- İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine devredilmesi nedeniyle bağımsız ve tarafsız bir yargı yerinde yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ile alakalıdır.

OLAYLAR

2. Başvuran, 1942 doğumlu olup; İstanbul’da ikamet etmektedir. Başvuran, İstanbul Barosuna bağlı Avukat M. İpek tarafından temsil edilmiştir.

3. Hükümet, kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

4. Davaya konu olaylar, taraflar tarafından ibraz edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Davanın arka planı

5. Başvuran, Uzan ailesinin bir üyesidir. Başvuranın kardeşi K. Uzan (bundan böyle “K.U.” olarak bahsedilecektir) Türkiye’de banka ve finanstan medya ve telekomünikasyona kadar değişen çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren en büyük holdinglerden (“Uzan Grup”) birini kurmuştur. Aile şirketi faaliyetlerine ek olarak, K.U.’nun oğlu C.C.U. 2002 yılında kurulan Genç Parti’nin genel başkanlığı görevinde bulunmuştur (C.C.U.’nun diğer siyasi faaliyetlerine ilişkin olarak bk. *Uzan/Türkiye*, no. 30569/09, 20 Mart 2018).

6. Mesleği inşaat mühendisliği olan başvuran bir bilgi teknoloji (IT) şirketi olan Merkez Yatırım A.Ş. şirketinin (bundan böyle “Merkez Yatırım” olarak anılacaktır) yönetim kurulunun başkan yardımcısı görevi (somut dava için alakalı olan görevi) de dâhil olmak üzere Uzan Grup şirketleri içerisinde birçok farklı görevde yer almıştır. Söz konusu bu şirket Uzan Grup içerisinde bulunan Türkiye İmar Bankası T.A.Ş. (“İmarbank”)

isimli bir banka da dâhil olmak üzere çeşitli şirketlere hizmetler sağlamıştır. Merkez Yatırım'ın İmarbank'ta da hisseleri bulunmaktadır.

7. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (bundan böyle "BDDK" olarak anılacaktır) 3 Temmuz 2003 tarihinde İmarbank'ın, bankanın Devlete ve mevduat sahiplerine karşı olan yükümlülüklerini yerine getiremediği ve ülkenin finansal güvenliği ile istikrarına bir risk oluşturduğu gerekçesi temelinde banka işlemleri yürütme ve depozito alma ruhsatını iptal etmiştir. BDDK aynı zamanda bankanın yönetimini de devralmıştır (işleme ilişkin ek bilgiler için bk. *Uzan ve Diğerleri/Türkiye*, no. 19620/05 ve 3 diğer karar , §§ 6 ve 7, 5 Mart 2019). İmarbank'ın faaliyetlerine ilişkin olarak hemen ardından başvuran aleyhinde açılan ceza yargılamalarından elde edilen bilgilere göre (bk aşağıdaki 9-28 paragraflar), İmarbank ve Merkez Yatırım bankalarının başvuranın da dâhil olduğu tüm kurul üyeleri banka devredilmeden hemen önce istifa etmişlerdir. Ek olarak, Merkez Yatırımın üst düzey yönetimi, BDDK'yı yeni yönetime IT hizmetleri sağlamayacağı konusunda bilgilendirmiştir.

8. Hemen sonrasında, BDDK, İmarbank ve Merkez Yatırım'ın hesaplarına ve faaliyetlerine ilişkin olarak bir inceleme gerçekleştirmiştir. Sertifikalı banka denetçileri tarafından hazırlanan kapsamlı denetim raporu bankanın hesaplarını büyük oranda yanlış gösterdiğini (resmi olarak mevduatlarının onda birini bildirdiklerini), 8.498.904.566.609.113 Türk Lirasına (söz konusu zamanda yaklaşık 4.743.430.000 avro) tekabül eden bir miktar paranın kayıt dışı gösterilmesi ile sonuçlanan vergi kaçakçılığı gibi diğer hileli faaliyetlerde bulunduğunu göstermiştir. Yıllar içerisinde, söz konusu bu miktarın çoğunluğu bankanın ülke dışındaki hesapları ("off-shore İmar") aracılığıyla diğer Uzan Grup şirketlerine yönlendirilmiştir. Başvuran dâhil olmak üzere Uzan ailesinin bazı üyeleri ve İmarbank'ın üst düzey yönetim kurulu tarafından kişisel vergilerin ödenmesi gibi kişisel çıkarlar uğruna kullanmıştır. Raporlar, söz konusu hileli faaliyetlerinin Merkez Yatırım tarafından İmarbank'ın kullanımına sunulması geliştirilen

bir muhasebe yazılımı aracılığı ile gerçekleştirildiğini tespit etmiştir. Denetlemeler sırasında, Merkez Yatırım'ın münhasıran başvuranın daha önce hisse sahibi ve yönetim kurulu üyesi olduğu off-shore İmar'ın da dâhil olduğu Uzan Grup şirketlerine hizmet sunduğu tespit edilmiştir.

B. Başvuran aleyhinde açılan ceza yargılamaları

1. Başvurana isnat edilen suçlar ve tensip duruşması

9. Denetimlerde tespit edilen bulgular temelinde, başvuranın ve kardeşi K.U.'nın da dâhil olduğu İmarbank ve Merkez Yatırım'ın yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticileri aleyhinde İmarbank içerisinde hileli faaliyetler gerçekleştirdikleri suçlaması temelinde ceza soruşturmaları açılmıştır. Başvuran 11 Eylül 2003 tarihinde yakalanmış ve tutuklanmıştır.

10. İstanbul Cumhuriyet Savcısı 3 Aralık 2003 tarihinde yirmi beş şüpheli aleyhinde hazırladığı iddianameyi söz konusu zamanda yürürlükte olan ilgili usul yasala göre davaya ilişkin olarak yargı yetkisi ve yetkinliği bulunan İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesine ibraz etmiştir. 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 22(3) maddesi kapsamında zimmete para geçirme ve 756 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 313 § 1 maddesi kapsamında suç işlemek maksadıyla örgüt kurma ya da bu örgütte görev alma şüphelilere isnat edilen suçlardır. Uzan Grup'un başkanı ve hem İmarbank hem de Merkez Yatırım'ın başkanı olan başvuranın kardeşi K.U. banka dolandırıcılığı suçunu işlediği iddia edilen suç örgütünü yönetmek ile suçlanmıştır. İmarbank'ta hissesi bulunmayan ve yönetimine ilişkin hiçbir sorumluluğu bulunmayan başvuran ise Merkez Yatırım'ın İmarbank için geliştirdiği yazılımın kullanılması yoluyla banka parasının zimmete geçirilmesini sağladığı iddia edilerek asıl olarak suç şirketine katılmakla suçlanmıştır.

11. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi 15 Aralık 2003 tarihinde tensip duruşmasını gerçekleştirmiştir.

2. Bankalar Kanunu'nda yapılan değişiklikler

12. İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi 26 Aralık 2003 tarihinde ilk duruşmasını gerçekleştirmeden önce Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına ilişkin 5020 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Yeni Kanun'un 26(2) maddesine göre, mülga Bankalar Kanunu'nun 22 (3) ve (4) maddesi kapsamında veya bu suçlarla bağlantılı olup da ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ait davalar, ilgili bankanın bulunduğu ilin adıyla anılan (1) numaralı ağır ceza mahkemelerinde görülür. 26(2). madde aynı zamanda Adalet Bakanlığının ("Bakanlık") tavsiyesi üzerine Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunun ("HSYK") gerekli görmesi halinde ilgili bölgedeki diğer ağır ceza mahkemelerini bu tür suçları yargılaması için görevlendirebileceğini ya da bu amaçla yeni ağır ceza mahkemesi kurabileceğini öngörmektedir. Ek olarak, 5020 sayılı Kanun'un 2. geçici maddesi, ilgili bankacılık suçlarını yargılamakla ya da soruşturmakla görevli savcılarının ve hâkimlerin ivedilikle hareket etmesi gerektiğini ve bu hâkim ve savcılarının disiplin gerekçeleri temelinde tayin edilmesi veya tayin talepleri için geçerli gerekçeleri olması durumları dışında üç yıl boyunca başka bir bölgeye ya da göreve atanamayacağını öngörmektedir.

13. Adalet Bakanlığının 15 Temmuz 2004 tarihinde verdiği tavsiyenin ardından, HSYK, -Hükümetin verdiği bilgiye göre (bk. aşağıdaki 36 paragraf) daha önce Bakanlık tarafından 16 Nisan 1978 tarihinde kurulan ancak faaliyete geçmeyen İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesini faaliyete geçirmiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine 5020 sayılı Kanun'un 26(2) maddesinde belirtilen suçları yargılaması için münhasır yargı yetkisi tanınmıştır.

14. Bu doğrultuda, başvuranın davası 26 Ocak 2004 tarihinde İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinden alınarak İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine verilmiştir (dava no. 2004/1 E.).

3. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi önündeki yargılamalar

15. Yargılamaların başından beri, davalılar İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin anayasa uygunluğuna itiraz etmişlerdir. Davalılar, bu mahkemenin kurulmasının, iddia edilen suçların işlenmesinden sonra olağanüstü bir mahkeme olarak kurulmasından dolayı Anayasa'nın 37 § 1 maddesinde ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde belirtilen evrensel “doğal hâkim” ilkesi ile çeliştiğini öne sürmüşlerdir. Dolayısıyla, davalılar bu hususun İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin anayasal uygunluğu hakkında bir hüküm vermesi için Anayasa Mahkemesine iletilmesini talep etmişlerdir.

16. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, 15 Nisan 2004 tarihinde gerçekleştirdiği duruşmada hususun Anayasa Mahkemesine gönderilmesi talebini reddetmiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, mülga Bankalar Kanunu değiştiren 5020 sayılı Kanun'un TBMM'de büyük çoğunluk ile benimsendiğini ve eski Anayasa Mahkemesi hâkimi olan Cumhurbaşkanı tarafından imzalandığını belirtmiştir. İlgili yasal değişikliklerin anayasaya uygunluğu herhangi yetkili makamlar tarafından tartışılmamış olup yeni Kanun kamuda da geniş kabul görmüştür.

17. Söz konusu mahkeme, yasal çerçeve kapsamında tamamı yüksek mahkeme hâkimlerinden oluşan anayasal bir kurum olan HSYK'nın, İstanbul'da bulunan ağır ceza mahkemelerinin iş yükünü göz önünde bulundurularak adaletin ivedi bir şekilde yürütülebilmesi amacı doğrultusunda ortaya çıkan gereklilik nedeniyle İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kurulmasına karar verdiğini kaydetmiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, ayrı bir yasal çerçeve tarafından düzenlenmemekle birlikte diğer ağır ceza mahkemelerinden farklı bir kurumsal yapıya da sahip değildir. Bu mahkemeye atanan hâkimler tüm İstanbul mahkemelerinde görev alabilecek derecede yetki sahibidirler. Yargılamayı yürüten mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinde belirtilen adil yargılanma hakkının ilk ve öncelikli olarak yetkili ve bilgili hâkimler tarafından yargılanma hakkını

içerdiğini vurgulamıştır. Söz konusu mahkeme gibi özel yargı yetkisi olan mahkemeler bu hakkın vücut bulmuş şekli olup sanıkların menfaatlerine hizmet etmektedir. Küresel ekonomik ilişkilerde ve teknolojiye gerçekleşen benzeri görülmemiş gelişmeler yeni nesil ekonomik suçları da beraberinde gündeme getirmiştir. Bu suçlar da karışık konular ile ilgilenmek üzere özelleşmiş mahkemelerin kurulmasını bir zorunluluk haline getirmiştir. Bu nedenle, yargılamayı yürüten mahkeme ihtisas mahkemenin kurulmasını sadece “doğal hâkim” ilkesi ile uyumlu bulmayıp aynı zamanda adil yargılanma hakkının gerekliliklerine de uyduğuna hükmetmiştir.

18. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, aynı duruşmanın sonuna doğru dava dosyasında bulunan delillerin ve savunma tarafının ifadelerinin doğruluğunu değerlendirmek ve davanın olgularının tesis edilmesi amacıyla İmarbank ve Merkez Yatırım binalarında mahallinde inceleme yapılmasına karar vermiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, mahkeme tarafından atanacak uzmanlarca yürütülecek denetimin, İmarbank’ın otomasyon sistemi, bankanın off-shore hesapları, bankanın Hazine bonolarını satması ve müşterilerden vergi olarak toplanan paraların zimmete geçirilmesi olmak üzere dört alana odaklanacağını belirtmiştir. Mahkeme, ceza hukuku ve ticaret hukuku profesörleri ile sertifikalı banka denetçilerinden oluşan başka bir uzman grubunu, yukarıda bahsi geçen denetim raporlarının ibraz edilmesinden sonra davalıların işlendiği iddia edilen suçlardaki payının belirlenmesi de dâhil olmak üzere dava dosyasındaki tüm olgusal tespitlere ilişkin olarak sadeleştirilmiş bir rapor hazırlaması için görevlendirmiştir.

19. Uzmanlar, Eylül ve Aralık 2004 tarihinde denetim raporunu Aralık 2004 tarihinde ise sadeleştirilmiş raporu sunmuşlardır. Bu raporların sonucu daha önce banka denetçileri tarafından hazırlanan raporundaki sonuçlar ile büyük oranda benzerlik göstermekteydi (bk. Yukarıdaki 8 paragraf). Uzmanlar raporlarda, Merkez Yatırımın özellikle hileli faaliyetlerin yürütülmesi için teknik altyapı hazırlayarak ve bu altyapının kullanımı için teknik destek sağlayarak hileli faaliyetleri gerçekleştirmede yardımcı olduğu

yönündeki tespitleri doğrulamıştır. Bu bağlamda, uzmanlar söz konusu muhasebe yazılımın kullanılması yoluyla gerçekleştirilebilen hileli işlemlerin kapsamı ve nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda, ilgili yazılımın bu tür işlemlerin gerçekleştirilebilmesi amacıyla özel tasarlanmış olduğunun açıkça belli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, uzmanlar Merkez Yatırım görevlilerinin banka yönetiminin BDDK’ya devri sırasında hileli işlemlerin tespit edilebilmesini ve takip edilebilmesini önlemek amacıyla veri silme girişimde bulunduğunu da tespit etmişlerdir. Ek olarak, Merkez Yatırım ve İmarbank’ın üst düzey yöneticilerinin ve yönetim kurulu üyelerinin bankanın devredilmesinden hemen önce toplu olarak istifa etmesi (bk. yukarıdaki 7 paragraf) bu şahısların söz konusu yasa dışı faaliyetler hakkında bilgi sahipleri oldukları ve bu faaliyetlerde görev aldıklarını gösteren bir birliğe işaret etmektedir.

20. Başvuran yargılamalar sırasında verdiği savunma ifadelerinde kendisine isnat edilen suçları sürekli olarak reddetmiş ve suçlardan aklanmayı talep etmiştir. Başvuran, sadece K.U. ile kan bağı olduğu gerekçesi temelinde suçlanmasından dolayı tüm davalılar arasında durumunun en “acılı” olan davalı olduğunu öne sürmüştür. Başvuran, K.U. ile yaklaşık elli yıl boyunca yakın çalıştığını kabul etmiştir. Ancak, başvuran inşaat mühendisi olduğunu belirterek Merkez Yatırım da dâhil olmak üzere Uzan Grup şirketlerine dâhil olmasının sadece sembolik nitelikte olduğunu ve banka ya da IT işlemlerine ilişkin bir bilgisinin veyahut bir deneyiminin olmadığını kaydetmiştir. Başvuran ayrıca, Merkez Yatırım’ın işlem merkezinde hiç bulunmadığını, şirketin IT isteminin nasıl işlediğini bilmediğini, sadece şirketin genel yönetimine ilişkin toplantılara katıldığını ve tüm teknik konular hakkındaki kararların şirketin yöneticilerinden oluşan bir kurul tarafından alındığını iddia etmiştir. Bu yöneticiler, mahkemeye verdikleri ifadelerde aynı zamanda başvurayı şirket binasında hiç görmediklerini ve başvurandan hiç bir yönerge almadıklarını kaydetmişlerdir. Başvuran dolayısıyla, kendisini işaret eden somut bir

delilin olmaması göz önünde bulundurulduğunda bahsi konu suçlar için sorumlu tutulamayacağını öne sürmüştür. Başvuran her halükarda, somu davada ilgili suç unsurlarının bulunmadığını, Merkez Yatırım'ın hizmet sağlayıcı olarak sorumluluğunun söz konusu yazılımın İmarbank'a vermesinin ardından son bulduğunu ve zimmete para geçirilme suçunu işleyen bir suç örgütünün olmadığını aslında kötü yönetilen bir bankanın para kaybetmesinin söz konusu olduğunu eklemiştir.

21. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, 21 Şubat 2006 tarihinde davayla ilgili kararını vermiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, isnat edilen suçları sabit bularak başvurunu (i) suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçu temelinde bir yıl ve sekiz ay hapis cezasına ve (ii) nitelikli zimmet suçu işlemesi temelinde ise 19.426.377.822 Türk lirasına (TRY¹) (söz konusu zamanda yaklaşık 12.314.900.000 avro (EUR)) tekabül eden bir para cezası ödemeye ve altı ay ve yirmi gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. Davalıların on altısı aleyhlerinde yeterli delil olmadığı gerekçesi temelinde iki suçtan da aklanmıştır.

22. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, sertifikalı banka denetçileri, banka müfettişleri ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından İmarbank'ın banka ruhsatının iptal edilmesinden sonra hazırlanan on beşe yakın raporun (bk. yukarıdaki 8. paragraf) yanı sıra 19. paragrafta bahsedilen denetim raporları ile sadeleştirilmiş raporu 520 sayfalık kararında incelemiştir. Ancak, mahkeme kararında sadece teknik değerlendirmeleri içeren raporlardaki tespitleri dikkate almış ve söz konusu değerlendirmeleri gerçekleştirilmesinin uzmanların değil mahkemelerin görevi olduğunu belirten değerlendirmeler gibi yasal nitelikteki değerlendirmeleri dikkate almamıştır. Ayrıca, mahkeme yargılamalar boyunca açıkça diğerleri arasında Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde ve AİHM'in ilgili içtihadı kapsamında belirtilen adil yargılanma hakkına ilişkin yükümlülüklerini

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde yeni Türk lirası (TRY), eski Türk lirasının (TRL) yerini alarak tedavüle çıkmıştır.

yüksek derecede göz önünde bulundurduğunu kaydetmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme, savunma tarafının ifadelerini olabildiğince kapsamlı olarak incelediğini, savunma tarafından tanık olarak teklif ettiği şahısları incelediğini ve yargılamalar sırasında incelenmeye tabi tutulmayan hiçbir delilin kararda dikkate alınmadığını doğrulamıştır.

23. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelere dayanarak söz konusu suç unsurlarının somut davada tesis edilip edilmediğini ve başvuranın da dâhil olduğu tüm sanıkların suçların işlenmesinde rol oynayıp oynamadığını ve oynadıysa ne şekilde oynadığını detaylı bir şekilde değerlendirmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme, ülkenin tarihindeki en büyük banka yolsuzluklarından biri olan bu suçun münhasıran Uzan grup şirketlerinin kullanımına sunulmuş ve İmarbank için Merkez Yatırım tarafından geliştirilen bir yazılım programı ile kolaylaştırıldığını belirtmiştir. Söz konusu program, diğerleri arasında Uzan Grup içerisinde bulunan diğer şirketlere paranın yönlendirilmesi için kullanılmaktaydı. (i) Merkez Yatırım'ın başkanı olan ve başvuranın yıllar boyunca birlikte iş ilişkisi yürütmesi ile birlikte yakın ilişkisi olduğunu kabul ettiği kardeşinin suç örgütünü yönettiğini; (ii) başvuranın diğer Uzan grup şirketlerindeki görevlerine ek olarak Merkez Yatırım şirketinde başkan yardımcısı olarak görev aldığını ve (iii) Merkez Yatırım'ın İmarbank'tan büyük miktarlarda paranın yönlendirilmesinde oynadığı araçsal rolü göz önünde bulunduran ilgili mahkeme başvuranın nitelikli zimmete para geçirme suçunu işlediğine ve suç örgütüne bilerek katıldığını tespit etmiştir. Bu bağlamda, mahkeme görünüşe başvuranın bilgisi dâhilinde kişisel vergilerinin büyük bir kısmının da söz konusu yazılımın kullanılarak ödendiğini vurgulamıştır. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranın, kardeşi K.U.'nun talimatları doğrultusunda çalıştığını kabul ettiğini ve K.U.'nun talimatları doğrultusunda diğer yönetim kurulu üyeleri ile birlikte Merkez Yatırım'daki görevinden istifa ettiğini not etmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme, ayrıca, hileli faaliyetlerin daha önceki yıllarda ayrı ancak

somut davaya bağlantılı olan bir ceza soruşturması kapsamında diğerleri arasında telefon dinleme kayıtları gibi delillerin gösterdiği gibi mutlak bir gizlilik içinde yürütüldüğünün altını çizmiştir. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine göre, dava dosyasında bulunan tüm deliller bankanın tüzel kişiliğinin suç örgütünü gizlemek adına kullanıldığına işaret etmektedir.

4. Temyiz yargılamaları

24. Başvuran, 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kararına karşı yaptığı temyiz başvurusunda temel olarak kendisine isnat edilen suçların konusu olan yazılımın geliştirilmesi de dâhil olmak üzere Merkez Yatırım'ın IT faaliyetlerine ilişkin bir görevi ya da sorumluluğu olmadığını; kendisine isnat edilen suçu işlediğini gösteren herhangi somut bir delil bulunmamasına rağmen sadece K.U. ile kan bağı olması ve Merkez Yatırım'ın yönetim kurulu üyesi olması gerekçeleri temelinde mahkûm edildiğini; suç örgütü kurma ve zimmete para geçirme suç unsurlarının gerçeklere dayanmadığını ve yasa dışı elde edilen deliller temelinde mahkûm edildiğini öne sürmüştür. Bu bağlamda, başvuran yargılamayı yürüten mahkemenin kendisini mahkûm ederken suç örgütünün gizliliğini göstermek amacıyla telefon dinleme kayıtlarını delil olarak kararda sunduğunu ancak bu kayıtların dava dosyasında bulunmadığını kaydetmiştir.

25. Başvuran, ayrıca, kapsamlı bir şekilde, söz konusu suçların işlendiği tarihte ya da suçlara ilişkin olarak açılan ceza yargılamalarının başladığı tarihte faaliyette olmayan İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi önündeki yürütülen yargılamaların ve bu mahkemenin verdiği mahkûmiyet kararının, Anayasa'da belirtilen ve bir şahsın yargılamasının sadece kanun tarafından daha önceden kurulan bir yargı yeri tarafından yürütülmesini öngören "doğal hâkim" ilkesi ile çeliştiğini öne sürmüştür. Başvuran her ne kadar ihtisas mahkemelerin yargı sisteminde oynadığı meşru rolü kabul etse de İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin söz konusu suçların işlenmesinden

sonra kurulması ve sadece kendisine isnat edilen belirli suçlara ilişkin olarak hüküm vermesi amacıyla kurulmasından dolayı bir “ihtisas” mahkemesi değil “olağanüstü” mahkeme olduğunu iddia etmiştir. Ek olarak, başvuran 5020 sayılı Kanun’un 2. geçici maddesinin söz konusu bu olağanüstü mahkeme hâkimlerine, üç yıl boyunca başka bir yere ya da göreve atanmalarının yasaklanması ya da davaların ivedi bir şekilde sonuçlanması kıstasları gibi olağan hâkimlere tanınmayan ek hak, güvence ve ayrıcalıklar tanıdığını belirtmiştir (bk yukarıdaki 12 paragraf ve aşağıdaki 31 paragraf).

26. Başvuran, ayrıca, söz konusu mahkemenin HSYK’nın Uzan ailesinin (bk. yukarıdaki 5 paragraf) siyasi rakibi olan iktidar partisi üyesi Bakanın tavsiyesi üzerine kurulduğunu ve HSYK’ya Bakanın başkanlık ettiğini vurgulamıştır. Başvuran, iktidar partisinden bazı yetkililerin İmarbank yargılamalarına ilişkin olarak alenen kritik açıklamalarda bulunduğunu da öne sürmüştür.

27. Son olarak, başvuran 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 5020 sayılı Kanun’un ile çeliştiğini zira bu kanunun tüm illerdeki 1 numaralı ağır ceza mahkemelerini Kanun kapsamında belirtilen bankacılık suçlarını yargılaması için görevlendirdiğini belirtmiştir. Bu suçlara bakması için yeni bir mahkeme kurulması, bir “gerekliğin” mevcut olmasına dayanmaktadır. Bu gereklilik, birinci numaralı mahkemelerin ya da başka mevcut mahkemelerin bu suçları etkili bir şekilde yargılayamamasından kaynaklanmalıdır. Ancak somut davada bu tür belirli ve nesnel bir gereklilik bulunmamaktadır. Bu bağlamda başvuran, 5020 sayılı Kanun’un aslen öngördüğü gibi davasının 5. Ağır Ceza Mahkemesinden 1. Ağır Ceza Mahkemesine atansaydı, söz konusu bu mahkemenin ilgili zamanda çoktan faaliyette olmasından dolayı İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine atanmasının aksine “doğal hâkim” ilkesine ters düşülmeyeceğini ileri sürmüştür.

28. Yargıtay, 26 Ocak 2007 tarihinde bir duruşma gerçekleştirmiştir. Yargıtay, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin başvurana ilişkin kararını

onamıştır. Yargıtay, özellikle yargılamayı yürüten mahkemenin kurulmasının anayasaya uygunluğuna ilişkin şikâyetlerin “ciddi” nitelikte olmamasından dolayı reddedilmesi gerektiğini açıkça dile getirmiştir. Yargıtay, ayrıca, telefon kayıtlarının yargılamayı yürüten mahkemenin kararında belirleyici bir delil değeri olmadığını göz önünde bulundurarak bu kayıtların dava dosyasında bulunmamasının yargılamaların sonucunu etkilemediğini vurgulamıştır.

İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

A. Anayasa

29. Olay tarihinde yürürlükte olan ilgili Anayasa hükümleri aşağıdaki şekildedir:

Kanunî hâkim güvencesi

MADDE 37

“Hiç kimse kanunen tabî olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabî olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz

Mahkemelerin bağımsızlığı

Madde 138

“Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

...”

Hâkimlik ve savcılık teminatı

Madde 139

“Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.”

Mahkemelerin kuruluşu

Madde 142

“Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.”

Madde 159 [söz konusu dönemde yürürlükte olduğu haliyle]

“Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

Kurulun Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabii üyesidir. Kurulun üç asıl ve üç yedek üyesi Yargıtay Genel Kurulunun, iki asıl ve iki yedek üyesi Danıştay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından, her üyelik için gösterecekleri üçer aday içinden Cumhurbaşkanınca, dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler yeniden seçilebilir. Kurul, kendi üyeleri arasından daire başkanlarını ve daire başkanlarından birini de başkanvekili olarak seçer

Kurul, adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir

...”

B. Bankalar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına ilişkin 5020 sayılı Kanun

30. 26 Aralık 2003 tarihinde yürürlüğe giren 5020 sayılı Kanun'un 26(2) maddesi aşağıdaki gibidir:

“... [somut davadaki suçlar gibi olan mülga Bankalar Kanunu'nun] 22 nci maddenin (3) ve (4) numaralı fıkrası kapsamında veya bu suçlarla bağlantılı olup da ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ait davalar, ilgili bankanın bulunduğu ilin adıyla anılan (1) numaralı ağır ceza mahkemelerinde görülür. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu tür suçlara bakmak üzere o yerlerdeki diğer ağır ceza mahkemeleri de görevlendirilebilir veya yeni ağır ceza mahkemesi de kurulabilir.”

31. Ek olarak, 5020 sayılı Kanun'un 2. Geçici maddesi, ilgili bankacılık suçları ile alakalı davaları yargılamakla ya da soruşturmakla görevli savcılarının ve hâkimlerin ivedilikle hareket etmesi gerektiğini ve bu hâkim ve savcılarının disiplin gerekçeleri temelinde tayin edilmesi veya tayin talepleri için geçerli gerekçeleri olması durumları dışında üç yıl boyunca başka bir bölgeye ya da göreve atanamayacağını öngörmektedir.

C. Türk Ceza Kanunu (1412 sayılı Kanun)

32. Türk Ceza Kanunu'nun (1412 sayılı Kanun) 23. maddesinin yürürlükte olduğu haline göre, bir hâkimin davadan çekilmesi talebi, ancak söz konusu hâkimin tarafsızlığına ilişkin şüphelere sebebiyet verebilecek gerekçelerin mevcut olduğu durumlarda yapılabilir.

D. Anayasa Mahkemesinin 14 Ocak 2015 tarihli kararı (E.2014/164-K.2015/12)

33. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu farklı bir çerçeve kapsamında yürüttüğü davasında 14 Ocak 2015 tarihinde verdiği kararında (E.2014/164-K.2015/12, 22 Mayıs 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır)

“doğal hâkim” ilkesini yorumlayışını yinelemiştir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu “doğal hâkim” ilkesinin yeni kurulan mahkemelerin veya kurulu bulunan mahkemelere yeni atanan hâkimlerin, önceden işlenen suçlara ilişkin olarak hiçbir şekilde yargılama yapamayacakları şeklinde yorumlanamayacağını ifade etmiştir. Belirli bir olay, kişi veya toplulukla sınırlı olmamak kaydıyla yeni kurulan bir mahkemenin veya kurulu bulunan bir mahkemeye yeni atanan hâkimin, kurulma veya atanma tarihinden önce gerçekleşen uyuşmazlıklara bakmalarının kanuni hâkim güvencesine aykırılık teşkil etmeyeceğini açıkça belirtmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 6 § 1 MADDESİNDE BELİRTİLEN KANUN İLE KURULAN BAĞIMSIZ VE TARAFSIZ YARGI YERİNDE YARGILANMA HAKKININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

34. Başvuran, “yasal” ya da “doğal” bir hâkim nezdinde yargılanmadığını ancak kendisine isnat edilen suçun işlenmesinden sonra kurulan “olağanüstü bir yargı yeri” tarafından yargıldığını öne sürmüştü ve bu durumun Sözleşme’nin 6 § 1 maddesinde belirtilen yasa ile kurulan bir yargı yeri tarafından yargılanma hakkını ihlal ettiğini kaydetmiştir. Başvuran, ayrıca, aynı madde kapsamında (i) kendisini yargılayan mahkemenin kurulduğu şartlar ve yöntem ile (ii) kendisini yargılayan panelin bir üyesi olan mahkeme başkanının daha önce yayımladığı bir kitapta bankacılara ilişkin olarak kullandığı ifadeler göz önünde bulundurulduğunda mahkemenin hem nesnel açıdan hem de öznel açıdan bağımsız ve tarafsız olmadığını iddia etmiştir. Başvuran özellikle Adalet Bakanının yargılamayı yürüten mahkemenin kurulmasındaki önemli müdahalesinin ve Bakanın kendisinin de dâhil olduğu iktidar partisi üyeleri tarafından ailesini hedef alan suçlayıcı ifadelerinin, yürütmenin

yargılamaların kendisi açısından olumsuz sonuçlanması yönündeki etkileme şeklindeki art niyetinin göstergesi ileri sürmüştür.

Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ilgili kısımları aşağıdakileri öngörmektedir:

“Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, (...) yasalarla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, (...) adil bir şekilde (...) görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

A. Tarafların Beyanları

1. Hükümet

35. Taraflara “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkı kapsamında özel sorular yöneltilmemesine rağmen, Hükümet, Mahkeme’ye sunulan görüşlerinin bir parçası olarak, başvuranın şikâyetinin bu yönünü, yargılamayı yürüten mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile ilgili olanların yanı sıra ayrıntılı olarak ele almıştır.

36. Hükümet, başvuranın iddialarının aksine, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin daha önce 1978 yılında kurulduğunu, ancak HSYK tarafından 2003 yılına kadar, yani 5020 Sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesinden sonrasına kadar faaliyete geçirilmediğini belirtmiştir. Başvuranın davasının 8. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi, Bankalar Kanunu’nun 22(3) ve (4) maddelerinde yapılan yukarıda belirtilen değişikliklere dayanılarak gerçekleştirilmiştir ve bu nedenle hukukta açık bir dayanağa sahiptir. Ayrıca, bankacılık suçlarına bakılması için 8. Ağır Ceza Mahkemesinin görevlendirilmesi kararı, siyasi yetkililer tarafından değil, bağımsız bir organ olan HSYK tarafından alınmıştır ve bu mahkemeye atanan hâkimlerin, atanmaları, terfi ve diğer kişisel hakları bakımından diğer hâkimlerden hiçbir farkı bulunmamaktadır. Bununla beraber, 8. Ağır Ceza Mahkemesi faaliyete geçtiğinde, yargılamalar süresince HSYK veya başka bir makam tarafından bu mahkemenin

yapısında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Hükümet, ayrıca, herhangi bir belirli yasal hükme atıfta bulunmaksızın, ilgili zamanda HSYK’ya Adalet Bakanı’nın başkanlık etmediğini ileri sürmüştür.

37. Hükümet, bankacılık suçlarına bakmak için ihtisas mahkemeleri kurma ihtiyacının, uzman bilgisi gerektiren bu tür suçların artan karmaşıklığına ayak uydurma gerekliliğinden kaynaklandığını açıklamıştır. Bu nedenle, bu ihtisas mahkemeleri, ilgili yargılamaların etkinliğini sağlayarak Sözleşme’nin 6. maddesi kapsamındaki adil yargılanma hakkının ihtiyaç ve gerekliliklerine hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Hükümet, bu bağlamda, ihtisas mahkemelerinin kurulmasının bankacılık suçlarına özgü olmadığını ve bu tür mahkemelerin, fikri ve sınai mülkiyet haklarına, kaçakçılığa ve terör suçlarına bakan mahkemeler gibi uzman bilgisi gerektiren diğer alanlarda da faaliyet gösterdiğini vurgulamıştır.

38. Hükümet, belirli bir davaya değil, ülkedeki yargı sisteminin genel ihtiyaçlarını ele almaya yönelik olarak bir mahkemenin yargı yetkisinde yapılan herhangi bir değişikliğin, ilgili değişikliklerin mevzuat yoluyla getirilmesi koşuluyla “tabii hâkim” ilkesiyle çelişmediğini vurgulamıştır. Hükümet, bu bağlamda, Türkiye Anayasa Mahkemesinin 14 Ocak 2015 tarihinde verdiği ve Anayasa’da öngörülen “tabii hakim” ilkesinin yeni mahkemelerin kurulamayacağı ya da mevcut mahkemelere yeni atanan hakimlerin daha önce işlenen suçlarla ilgili bir davaya bakamayacağı anlamına gelmediğini onayladığı kararına (E.2014/164-K.2015/12) dayanmıştır (bk., yukarıda 33. paragraf). Dolayısıyla, İstanbul Ağır Ceza Mahkemeleri önünde derdest olan bankacılık suçlarına ilişkin diğer tüm davalarla birlikte başvuranın davasının ilgili yasal değişikliğin ardından İstanbul 8.Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi, iddia edildiği gibi, başvuranın davasına “tabii bir hâkim” tarafından bakılması hakkını ihlal etmemiştir.

39. Hükümet, ayrıca, başvuranın, davasının, yeni kurulan mahkemenin aksine, ilk başta 5020 sayılı Kanun uyarınca öngörüldüğü üzere İstanbul 1.

Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi gerektiği yönündeki iddiasını da ele almıştır. Hükümet, mahkemelerin aşırı dava yükünden muzdarip olduğu İstanbul gibi illerde, bankacılık suçlarının hâlihazırda faaliyette olan ağır ceza mahkemelerinden birine tahsis edilmesinin, yargılamaların etkin ve hızlı bir şekilde yürütülmesini engelleyebileceğini belirtmiştir. Hükümet, bu nedenle, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin yeni bir ihtisas mahkemesi olarak faaliyete geçirilmesine yalnızca gerektiğinde ilgili bankacılık suçlarına bakılması için yeni ağır ceza mahkemelerinin kurulmasına açıkça yetki veren 5020 sayılı Kanun kapsamında izin verilmediğini, bunun aynı zamanda uygulamada da gerekçelendirildiğini ileri sürmüştür.

40. Başvuranın, diğerlerinin yanı sıra Adalet Bakanı tarafından yapılan açıklamalara ilişkin şikâyeti ile ilgili olarak, Hükümet, söz konusu tarihte bankacılık suçlarının kamu yararına yönelik "gündemdeki bir konu" olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, başvuranın isminin geçmediği söz konusu açıklamaların kamu yararı göz önünde bulundurulduğunda, bu açıklamaların yerel mahkemelere baskı yapmak için yapıldıklarını iddia etmek yalnızca spekülasyondur. Hükümete göre, kamuoyunu bankacılık suçları konusunda bilgilendirmek ve bu önemli konu hakkında farkındalık yaratmak Bakan'ın görev ve sorumluluğu altındadır.

41. Hükümet, son olarak, başvuranın yargılamayı yürüten mahkemenin başkanının bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin şikâyetleriyle ilgili olarak, başvuran söz konusu şikâyetleri daha önce yerel mahkemeler önünde dile getirmediği için ilgili iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle bu şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğini iddia etmiştir. Bu bağlamda, Hükümet, söz konusu tarihte yürürlükte olan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 23. maddesi uyarınca başvuranın ilgili hakimnin reddi için başvuruda bulunabileceğini vurgulamıştır (bk., yukarıda 32 . paragraf).

2. Başvuran

42. Başvuran, davasının, yasal olarak yargı yetkisini kullanması gereken mahkemeden -ilk başta İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi veya ilgili yasal değişikliklerin ardından İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi-alındığını ve bunun yerine, yürütmenin emriyle suçlandıktan sonra kurulan olağanüstü bir mahkeme olan İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görüldüğünü iddia etmiştir. Bu nedenle, başvuranın söz konusu mahkeme huzurundaki yargılaması, hem Türk Anayasasında ve Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinde düzenlenen "tabii hâkim" ilkesine hem de bağımsız ve tarafsız bir mahkeme hakkına aykırı olarak yürütülmüştür. Bu son noktaya ilişkin olarak, başvuran, söz konusu banka dolandırıcılığı iddiasıyla bağlantılı olarak ailesini hedef alan ve davalarına bakan hâkimlere baskı uygulamayı amaçladığı iddia edilen Adalet Bakanı da dâhil olmak üzere iktidar partisi mensupları tarafından yapılan açıklamalarla da kanıtlandığı üzere, yürütme ve ailesi arasında algılanan siyasi rekabeti vurgulamıştır. Bu iddiayı desteklemek için başvuran, Adalet Bakanının, eğer savcı olsaydı, dolandırıcılığa karışan bankacıları çok ağır bir şekilde cezalandıracağını çok sert sözlerle ifade ettiğini alıntılaman bir gazete makalesi de dâhil olmak üzere bir kısım gazete makalesi sunmuştur. Ayrıca, başvuran, yürütmenin başka bir üyesinin, C.C.U. (bk., yukarıdaki 5. paragraf) ve ailesinin "dünya hırsızlık tarihine" girdiğini belirten bir açıklamasını sunmuştur. Başvuran, ihtisas mahkemesinin "olağanüstü" mahiyetine ilişkin iddialarını desteklemek için, söz mahkemede görev alan hâkimlere diğer ağır ceza mahkemesi hâkimlerine sunulmayan "ilave güvenceler" veren 5020 sayılı Kanun'un geçici 2. hükmüne de dikkat çekmiştir.

43. Başvuran, ayrıca, Hükümetin aksine iddiasına rağmen, Anayasa'nın 159. maddesinde belirtildiği üzere, söz konusu tarihte HSYK'ya Adalet Bakanı'nın başkanlık ettiğini ileri sürmüştür (bk., yukarıda 29. paragraf). Son olarak, başvuran, herhangi bir destekleyici delil sunmadan, ceza

yargılamaları sırasında birkaç kez yargılamayı yürüten mahkemenin başkanının bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin iddialarını dile getirdiğini iddia etmiştir.

B. Mahkeme'nin değerlendirmesi

1. Kabul edilebilirlik hakkında

(a) “Yasayla kurulmuş mahkeme”

44. Mahkeme, başvuranın “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkına ilişkin şikâyetinin Sözleşme'nin 35 § 3 maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını gözlemlemektedir. Mahkeme, ayrıca, başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin başka bir gerekçe bulunmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

(b) “Bağımsız ve tarafsız mahkeme”

45. Mahkeme, başvuranın “bağımsız ve tarafsız mahkeme” hakkına ilişkin şikâyetinin iki yönü olduğunu kaydetmektedir. İlk yön, öznel bir bakış açısından İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı'nın hakim olarak bireysel sıfatıyla bağımsız ve tarafsız olmadığı iddiasıyla ilgili iken, ikinci yön, genel olarak, başvuranın görüşüne göre mahkemenin yapısal veya nesnel bağımsızlığına ve tarafsızlığına zarar verme etkisine sahip olan, Adalet Bakanı'nın 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kuruluşuna dahil olmasıyla ilgilidir (bu bağlamda Mahkeme tarafından geliştirilen öznel ve nesnel sınamalarla ilgili daha fazla ayrıntı için aşağıda 57. paragrafa bakınız). Mahkeme, bu şikâyetin her yönünü ayrı ayrı inceleyecektir.

46. Mahkeme, yargılamayı yürüten mahkemenin başkanının bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin ilk yön ile ilgili olarak, Hükümet tarafından belirtildiği üzere, başvuranın yargılamayı yürüten mahkemenin başkanının reddini talep ettiğini gösteren herhangi bir kanıt sunmadığını kaydetmektedir (bk., yukarıda 41. paragraf). Mahkeme, ayrıca, başvuranın,

Yargıtay’a sunduğu temyiz başvurusunda, mahkeme başkanının bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin herhangi bir endişeyi dile getirmediğini gözlemlemektedir. Ayrıca, bu hukuk yollarına başvurma yükümlülüğünü yerine getirmekten neden muaf tutulacağına dair bir açıklama yapmamıştır. Sözleşme’nin 35 § 1 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralına ilişkin içtihadında geliştirilen genel ilkeleri göz önünde bulundurarak (bk., örneğin, *Sargsyan / Azerbaycan* [BD], no. 40167/06, §§ 115-16, AİHM 2015) ve elindeki belgelere dayanarak Mahkeme, bu nedenle, Hükümet tarafından iddia edildiği üzere iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun bu kısmının Sözleşme’nin 35 § 1 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

47. Mahkeme, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin yapısal veya nesnel bağımsızlığına ilişkin geri kalan şikâyet ile ilgili olarak, bu şikâyetin Sözleşme’nin 35 § 3 maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını gözlemlemektedir. Mahkeme, ayrıca, başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin başka bir gerekçe bulunmadığı kanısındadır. Dolayısıyla, söz konusu şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

2. Esas Hakkında

(a) “Yasayla kurulmuş mahkeme”

48. Mahkeme, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi uyarınca, bir mahkemenin her zaman “yasayla kurulmuş” olması gerektiğini yinelemektedir. Mahkeme’nin içtihadına göre, “yasayla kurulmuş” tabirinin amacı, “demokratik bir toplumda yargı teşkilatının yürütmenin takdirine bağlı olmayıp, Parlamento’dan çıkan yasayla düzenlenmesini” sağlamaktır (bk. *Zand / Avusturya*, no. 7360/76, Komisyon’un 12 Ekim 1978 tarihli raporu, Kararlar ve Raporlar (DR) 15, s. 70-80 ve *Fruni / Slovakya*, no. 8014/07, § 134, 21 Haziran 2011).

49. Mahkeme, ayrıca, “yasayla kurulmuş” tabirinin, bireysel mahkemelerin kurulması ve yargı yetkilerinin belirlenmesi de dahil olmak üzere mahkemelerin tüm örgütsel yapısını öngördüğünü yinelemektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), yukarıda anılan *Zand*). İlke olarak, yargı organlarının kurulması ve yetkisine ilişkin yerel yasal hükümlerin bir mahkeme tarafından ihlali, 6 § 1 maddesinin ihlaline yol açmaktadır. Bu nedenle, Mahkeme, bu hususta iç hukuka uyulup uyulmadığını inceleyebilir. Bununla birlikte, Mahkeme, iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak ulusal mahkemelerin görevi olduğu yönündeki genel ilkeyi göz önünde bulundurarak, iç hukuk açıkça ihlal edilmediği sürece ulusal mahkemelerin yorumunu sorgulamayacağı sonucuna varmıştır (bk., *DMD GROUP, a.s./ Slovakya*, no. 19334/03, § 61, 5 Ekim 2010).

50. Mahkeme, ayrıca, içtihadında, yolsuzluk ve organize suçla mücadelenin özel nitelikte tedbirler, prosedürler ve kurumlar gerektirebileceğini kabul etmiştir (bk., yukarıda anılan *Fruni*, § 142). Dolayısıyla, Mahkeme, 6 § 1 maddesinin, eğer kanunda dayanakları varsa, özel ceza mahkemelerinin kurulmasını yasakladığı şeklinde yorumlanamayacağına karar vermiştir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *X ve Y / İrlanda*, no. 8299/78, 10 Ekim 1980 tarihli Komisyon kararı, (DR) 22, s. 51, 72 ve *Erdem/Almanya* (k.k.), no. 38321/97, 9 Aralık 1999).

51. Somut olaylarla ilgili olarak, bazı bankacılık suçlarının ele alınması için bir ihtisas mahkemesinin görevlendirilmesi, Parlamento’dan çıkan mevzuatın bir parçası olan 5020 sayılı Kanun’la Bankalar Kanunu’nda yapılan değişikliklerle gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, bu görevlendirmenin iç hukukta açıkça bir dayanağı bulunmaktadır. Başvuran buna itiraz etmemiş, ancak ilgili kanuna göre, davasının ilgili yasal değişikliklerin yürürlüğe girmesinden sonra Adalet Bakanı’nın talebi üzerine kurulan “olağanüstü bir mahkeme” olan ve dolayısıyla anayasal

“tabii hâkim” ilkesini ihlal eden 8. Ağır Ceza Mahkemesine değil, İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

52. Mahkeme, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin anayasaya aykırı olduğu iddiasına ilişkin olarak başvuranın öne sürdüğü itirazların hem bu mahkeme hem de Yargıtay tarafından reddedildiğini kaydetmektedir (bk., yukarıda 16,17 ve 28. paragraflar). Mahkeme, iç hukuku yorumlamak ve uygulamak ve anayasaya uygunluk meseleleri hakkında karar vermek için kendisinden daha iyi bir konumda olan yerel mahkemelerin bu konudaki sonuçlarından ayrılmak için hiçbir neden görmemektedir (*bk., Thiam /Fransa*, no. 80018/12, § 62, 18 Ekim 2018). Mahkeme’nin kanaatine göre, ilgili hüküm açık bir şekilde okunduğunda, yasa koyucunun yetkili Devlet makamlarına (i) 1. Ağır Ceza Mahkemesini ilgili amaçlar için ihtisas mahkemesi olarak belirlenmesi, (ii) ihtisas mahkemesi olarak hizmet verecek başka bir ağır ceza mahkemesinin seçilmesi ve (iii) Adalet Bakanı’nın önerisi ve HSYK’nın nihai kararı üzerine, gerektiğinde bu amaçla yeni bir ağır ceza mahkemesinin kurulması arasında seçim sunduğu net olarak görülmektedir. Dolayısıyla, kanun yeni bir mahkemenin kurulmasını haklı kılacak herhangi bir özel kriter sağlamasa da, somut davada 8. Ağır Ceza Mahkemesini faaliyete geçirmek için kullanılan takdir yetkisi hukukta kesin bir dayanağa sahipti ve keyfi bir eylem değildi.

53. Mahkeme, ayrıca, Hükümet tarafından sağlanan ve başvuranın itiraz etmediği bilgilerden, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kuruluşunun ve işleyişinin Anayasa Mahkemesinin anayasal “tabii hakim” ilkesinin yorumuyla bağdaştığını (bk., yukarıda 33. ve 38. paragraflar) ve dolayısıyla Sözleşme standartlarına uygun olduğunun görüldüğünü gözlemlemektedir. Mahkeme, bu bağlamda, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin, özellikle başvuranın davasına bakmak için geçici (*ad hoc*) veya kişiye ilişkin olarak (*ad personam*) kurulmuş bir “olağanüstü mahkeme” olmadığını; daha ziyade, bu mahkemenin, İstanbul Ağır Ceza Mahkemelerinin mevcut yapısı içinde ihtisas dairesi olarak faaliyet gösterdiğini, İstanbul’daki ilgili *tüm*

bankacılık suçlarıyla ilgili yargılamaları devralma yetkisi verildiğini, tüm ağır ceza mahkemeleriyle aynı usul kurallarına tabi olduğunu ve bu mahkemeye tüm ağır ceza mahkemesi hakimleriyle aynı güvencelerden ve faydalardan yararlanan hakimlerin atanmış olduğunu kaydetmektedir (bu konularda daha fazla tartışma için bk., aşağıda 63. ve 64. paragraflar).

54. Mahkeme, son olarak, başvuranın, bir mahkemenin “yasayla kurulmuş” olup olmadığını belirleyen unsurlardan biri olan, davasına bakan hakimler heyetinin fiili oluşumunda herhangi bir hukuka aykırı eylem olduğu iddiasında bulunmadığını kaydetmektedir (bk., örneğin, *Buscarini / San Marino* (k.k.), no. 31657/96, 4 Mayıs 2000).

55. Mahkeme, yukarıda anılan hususlar ışığında, dava dosyasında, İstanbul 8.Ağır Ceza Mahkemesinin kurulmasının, Sözleşme’nin anlamı dahilinde “yasayla kurulmuş bir mahkeme” hakkının amacını zedeleyen, yürütmenin yargıya usulsüz müdahalesine yol açtığına dair hiçbir delil bulunmadığı kanaatindedir (bk. örneğin, *Biagioli / San Marino* (k.k.), no. 8162/13, § 79, AİHM 8 Temmuz 2014 ve *Pasquini / San Marino*, no. 50956/16, § 110, 2 Mayıs 2019; ayrıca bk., aşağıda 61-68.paragraflarda söz konusu mahkemenin yürütmeden bağımsız ve tarafsız olduğunu teyit eden bulgular). Dolayısıyla, Mahkeme, somut davanın koşullarının doğrulandığı ölçüde, İstanbul 8.Ağır Ceza Mahkemesinin Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi anlamında “yasayla kurulmuş bir mahkeme” olması dışında bir sonucu destekleyen hiçbir unsur tespit etmemiştir.

56. Bu nedenle, Mahkeme, başvuranın Sözleşme’nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki yasayla kurulmuş mahkeme hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

(b) İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hakkında

57. Mahkeme, ilk olarak, “bağımsız ve tarafsız bir mahkemenin” gerekliliklerine ilişkin içtihatlarında belirtilen genel ilkelere atıfta bulunmaktadır (bk., örneğin, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá / Portekiz*

[BD], no. 55391/13 ve diğer 2 başvuru, §§ 144-150, 6 Kasım 2018). Mahkeme, bu bağlamda, bir organın “bağımsız” olarak kabul edilip edilemeyeceğini belirlerken, bu organın üyelerinin atanma şekli, görev süreleri, dış baskılara karşı güvencelerin varlığı ve organın bağımsız bir görünüm sunup sunmadığı gibi faktörlerin dikkate alınması gerektiğini kaydetmektedir (bk., *Maktouf ve Damjanović/Bosna-Hersek* [BD], no.2312/08 ve 34179/08, § 49, AİHM 2013 (alıntılar), ve bu kapsamda anılan diğer kararlar). Tarafsızlık gerekliliğine ilişkin olarak, Mahkeme, bu gerekliliğin iki yönü olduğunu tespit etmiştir: birincisi, mahkeme özel olarak kişisel önyargılardan arınmış olmalıdır; ikincisi, nesnel bir bakış açısından da tarafsız olmalıdır, yani bu hususta herhangi bir meşru şüpheyi ortadan kaldırmak için yeterli güvenceler sunmalıdır (bk., *Sacilor-Lormines / Fransa*, no. 65411/01, § 60, AİHM 2006 - XIII). Nesnel sınaama çoğunlukla yargılama sürecinde hâkim ve diğer taraflar arasındaki hiyerarşik veya diğer bağlantılarla ilgilidir. Dolayısıyla, her bir davada, söz konusu ilişkinin mahkemenin tarafsız olmadığını gösterecek nitelik ve derecede olup olmadığına karar verilmelidir (bk., yukarıda anılan *Ramos Nunes de Carvalho e Sá*, § 148).

58. Mahkeme, başvuranın bu başlık altındaki şikayetinin - İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı’nın kişisel önyargılarının olduğu iddiasına ilişkin şikayetin aksine (bk., yukarıda 46. paragraf) - İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin nesnel tarafsızlığı ile ilgili olduğunu kaydetmektedir. Mahkeme’nin yerleşik içtihadına göre, bu, söz konusu mahkemenin bağımsızlığı meselesiyle yakından ilişkilidir (bk., yukarıda anılan *Sacilor-Lormines*, § 62). Dolayısıyla, Mahkeme, somut davayla ilgili oldukları için her iki konuyu birlikte ele alacaktır.

59. Mahkeme, ayrıca, davaların yeniden tahsis edilmesinin, bu tür bir yeniden tahsisin 6 § 1 maddesine ve özellikle bağımsızlık ve tarafsızlık gerekliliklerine uygun olduğu kanısında olduğu sürece, Sözleşme kapsamında bir sorun olmadığını yinelemektedir (bk., *Bochan*, no. 7577/02,

§§ 71 ve 72, 3 Mayıs 2007). Mahkeme, ayrıca, bu bağlamda, belirli bir mahkemenin bağımsızlık ya da tarafsızlığına yönelik şüphe duyulmasına neden olacak meşru bir gerekçe olup olmadığına karar verirken, yargılamalara taraf olan kişilerin bakış açısının önemli olduğunu ancak belirleyici olmadığını vurgulamaktadır. Belirleyici olan şey, bir tarafın şüphelerin nesnel olarak gerekçelendirildiğine karar verilip verilemeyeceğidir (bk., yukarıda anılan *Ramos Nunes de Carvalho e Sá*, § 147).

60. Mahkeme, somut davanın koşullarıyla ilgili olarak, başvuranın Adalet Bakanı'nın İstanbul 8.Ağır Ceza Mahkemesinin yeni ihtisas mahkemesi olarak kurulmasına dâhil olmasına ilişkin endişelerinin, yukarıda kısmen, “yasayla kurulmuş mahkeme” hakkı bağlamında ele alındığını kaydetmektedir. Mahkeme, bu bağlamda yapılan tespitlerin ilgili oldukları kadarıyla burada da geçerli olduğunu değerlendirmekte ve özellikle, söz konusu mahkemenin hem hukuka uygunluğuna hem de bağımsızlığına ve tarafsızlığına itiraz etmek için başvuran tarafından ileri sürülen iddiaların büyük ölçüde aynı maddi olgulara dayandığını kaydetmektedir.

61. Mahkeme, bu bağlamda, 8. Ağır Ceza Mahkemesine yeniden tahsisin, başvuranın davasına özgü olmadığını, ancak ilgili bankacılık suçlarını içeren İstanbul'daki tüm davalara kapsamlı olarak uygulandığını yinelemektedir.

62. Mahkeme, ayrıca, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kurulmasında Bakan'ın oynadığı rolün sadece bu amaçla bir teklifte bulunmakla sınırlı olduğunu ve bu öneriyi uygulamaya koyma kararının anayasal statüye sahip bağımsız bir organ olan HSYK tarafından alındığını kaydetmektedir. Hükümetin iddialarının aksine, söz konusu zamanda yürürlükte olan ilgili anayasa hükmüne göre Adalet Bakanı'nın HSYK'ya başkanlık ettiği görülmekle birlikte (yukarıdaki 29. paragrafta belirtildiği üzere Anayasa'nın 159. maddesine bakınız), bu gerçek, tek başına,

HSYK'nın bağımsızlığına veya tarafsızlığına zarar verdiği veya karar verme sürecini yürütmenin usulsüz etkisine karşı savunmasız hale getirdiği şeklinde değerlendirilemez. Mahkeme, bu bağlamda, hakimlerin Adalet Bakanı'nın başkanlığındaki HSYK tarafından atanması nedeniyle Türk mahkemelerinin bağımsızlığına ve tarafsızlığına karşı yapılan itirazları incelediği ve burada kıyas yoluyla uygulanabilecek olan içtihadına atıfta bulunmaktadır (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*) *İmrek /Türkiye* (k.k.), no. 57175/00, 28 Ocak 2003; *Bolukoç ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 35392/04, 16 Eylül 2008; *Gurban/Türkiye* (k.k.), no. 4947/04, 13 Kasım 2008; *Bayar ve Gürbüz /Türkiye*, no. 37569/06, § 20, 27 Kasım 2012; ve *Belek ve Özkurt /Türkiye (no. 2)*, no. 28470/08, § 24, 17 Haziran 2014).

63. Mahkeme, ayrıca, bu bağlamda, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinde başvuranın davasına bakan hâkimlerin, Türkiye'deki diğer tüm hâkimler gibi, HSYK tarafından aynı atama prosedürü izlenerek atandığını kaydetmektedir. Söz konusu hâkimler, diğer ağır ceza mahkemelerinde görev yapan diğer hâkimlerle eşit statüye ve atanma, terfi ve görevden alınma dâhil olmak üzere aynı anayasal güvencelere ve usuli haklara sahiplerdi. Başvuranın belirttiği tek fark, ilgili bankacılık suçlarına bakan hâkimlerin üç yıl süreyle başka bir yere veya göreve atanmasının yasaklanmasıdır. Mahkeme'nin kanaatine göre, başvuranın atıfta bulunduğu şekliyle bu “ek güvencenin”, söz konusu hâkimlerin bağımsızlığı veya tarafsızlığı konusunda şüphe uyandırdığı görülmemektedir; aksine, bunun ilgili hâkimlerin bağımsız bir şekilde karar verme yetkilerini daha da güçlendirdiği değerlendirilebilir.

64. Mahkeme, yargısal işleyişine ilişkin olarak, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi kararlarının, ağır ceza mahkemeleri tarafından görülen diğer ceza davalarında olduğu gibi temyiz başvurusu üzerine Yargıtay'ın denetim yetkisine tabi olduğunu ve temyiz yargılamaları dâhil olmak üzere tüm

prosedürün, özel bir hüküm veya sınırlama olmaksızın standart usul kurallarıyla düzenlendiğini gözlemlemektedir.

65. Mahkeme, bu nedenle, özel yargı yetkisi dışında, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kuruluş veya işleyişi bakımından olağan bir ağır ceza mahkemesine göre önemli bir farklılık göstermediği kanaatindedir.

66. Başvuran, söz konusu ağır ceza mahkemesinin bağımsız olmadığı yönündeki endişesini, yürütme ile ailesi arasında algılanan siyasi rekabetin yanı sıra, yürütmenin bazı üyelerinin özellikle Uzan ailesini hedef aldığı iddia edilen ifadelerine ve söz konusu yargılamaya dayandırmıştır (bk., yukarıda 42. paragraf). Bununla birlikte, başvuran, ilgili yasal çerçevenin, yukarıdaki 61-65. paragraflarda belirtilen güvencelerle birlikte, yürütmenin İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin hâkimlerine yargısal görevlerini ifa ettikleri sırada uygunsuz bir baskıda bulunmadığına dair herhangi bir nesnel şüpheyi ortadan kaldırmak için yeterli güvenceler sağlamadığını gösteren herhangi bir kanıt sunmamıştır (karşılaştırınız *Daktaras / Litvanya*, no. 42095/98, § 36, AİHM 2000 - X; ve kıyaslayınız yukarıda anılan *Sacilor-Lormines*, § 67).

67. Mahkeme, yukarıda belirtilen hususları dikkate alarak ve elindeki bilgi ve belgelere dayanarak, başvuranın davasının, davanın sonucunu kendi aleyhine etkilemek için İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesine yeniden tahsis edildiği veya Bakanın İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin kuruluşuna dâhil olmasının, kürsüde bulunan hâkimler ile yürütme arasında bir tabiiyet ilişkisine yol açtığı tespitinde bulunamamaktadır. Mahkeme, bu bağlamda, yerel makamların bir davayı belirli bir mahkemeye tahsis etmeleri için geçerli gerekçeler olup olmadığını değerlendirmenin kendi görevi olmadığını vurgulamakla birlikte (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*) yukarıda anılan *Bochan*, § 71), ilgili davaların İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesine tahsis edilmemesi kararının bankacılık suçları alanında adaletin etkili bir şekilde tecelli ettirilmesini sağlamaya yönelik

meşru ihtiyaçtan kaynaklandığı yönündeki Hükümet argümanının (bk., yukarıdaki 39. paragraf) mantıksız olmadığını kaydetmektedir.

68. Mahkeme, bu nedenle, başvuranın İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin şüphelerinin bu koşullarda nesnel olarak gerekçelendirilmediği kanaatindedir. Dolayısıyla, Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamında başvuranın bağımsız ve tarafsız mahkeme hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

II. SÖZLEŞME'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİA EDİLEN DİĞER MADDELERİ HAKKINDA

69. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca, aleyhinde yeterli delil bulunmamasına rağmen mahkûm edildiğinden; yargılamayı yürüten mahkemenin kararında hukuka aykırı olarak elde edilmiş delillere dayandığından; yargılamayı yürüten mahkemeye sunulan bilirkişi raporlarının taraf tutmuş, gerekli uzmanlığa sahip olmayan ve hukuki nitelikte tespitlere varmak için sınırlarını aşmış olan kişiler tarafından hazırlandığından ve lehine delil ve ifadelerin yargılamayı yürüten mahkeme tarafından dikkate alınmadığından ve bu durumun masumiyet karinesi hakkının ihlali anlamına geldiğinden şikâyetçi olmuştur.

A. Tarafların beyanları

70. Hükümet, 21 Şubat 2006 tarihinde verilen gerekçeli kararda, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin, başvuran aleyhindeki suçlamaları, bu suçlamaların ardındaki maddi olaylarla birlikte ayrıntılı olarak ortaya koyduğunu, başvuranla ilgili dava dosyasındaki delilleri incelediğini, başvuran tarafından yapılan tüm savunmalara bilirkişi raporları da dâhil olmak üzere dava dosyasındaki delillere dayanarak yanıt verdiğini belirtmiştir. Yargılamayı yürüten mahkemenin elindeki deliller, başvuranın, Merkez Yatırım'ın başkan yardımcısı olarak, İmarbank'a sağlanan yazılım

programının neleri içerdiğini, nasıl kullanılabileceğini ve bu tür bir kullanımın ne gibi sonuçlar doğuracağını bildiğini ve başvuranın yine de kardeşi müşterek sanık K.U.’nın talimatına uygun olarak bu girişimde yer almayı kabul ettiğini açıkça ortaya koymuştur. Yargılamayı yürüten mahkeme, somut delillere dayanarak, Merkez Yatırım tarafından geliştirilen programın İmarbank’ın hileli işlemlerine imkân verdiğini tespit etmiştir. Ayrıca Merkez Yatırım’ın Uzan Grubu dışındaki hiçbir şirkete teknik destek hizmeti sunmadığını kaydeden yargılamayı yürüten mahkeme, bu şirketin yalnızca İmarbank’ın hukuka aykırı mali işlemlerini kolaylaştırmak amacıyla kurulmuş olabileceğine dair güçlü delillere işaret etmiştir. Yargılamayı yürüten mahkeme, ayrıca, söz konusu kuruluşun neden aslında ilgili iç hukuk hükümleri anlamında bir suç örgütü teşkil ettiğini açıkça açıklamıştır.

71. Hükümet, yukarıda anılan hususlara dayanarak, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin, başvuran lehine ve aleyhine olanlar da dâhil olmak üzere dava dosyasındaki tüm deliller üzerinde müzakere ettikten sonra karara vardığını ileri sürmüştür. Hükümet, bu bağlamda, ikincilik ilkesinin temel bir ilkesi olarak, yerel mahkemelerin, kendilerine sunulan delilleri değerlendirme ve ulusal hukuku yorumlama ve bunu her bir davaya konu olan olaylara uygulama konusunda Mahkeme’den daha iyi bir konumda olduğunu vurgulamıştır.

72. Başvuran, Hükümetin belirli argümanlarına yanıt vermeden iddialarını sürdürmüştür.

B. Mahkeme’nin değerlendirmesi

73. Mahkeme, başvuranın bu başlık altında ileri sürdüğü ve genel olarak, aleyhindeki delillerin ilk derece mahkemesi tarafından değerlendirilmesiyle ilgili olan şikâyetlerinin Sözleşme’nin 6. maddesinin birinci fıkrası kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir.

74. Mahkeme, Sözleşme tarafından korunan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece ulusal mahkemeler tarafından yapıldığı iddia edilen hukuki veya maddi hataların değerlendirilmesinin kendi görevi olmadığını ve ulusal mahkemelerin belirli delil unsurlarına veya değerlendirilmek üzere kendilerine sunulan bulgulara veya değerlendirmelere ağırlık vermesi gibi konuların inceleme kapsamına girmediğini yinelemektedir. Mahkeme, dördüncü derece mahkeme olarak hareket etmemelidir. Bu nedenle, Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi uyarınca, bulguları keyfi ya da açıkça mantıksız olmadığı sürece ulusal mahkemelerin bu husustaki değerlendirmelerini sorgulamayacaktır (bk., *Moreira Ferreira/Portekiz* (no. 2) [BD], no. 19867/12, § 83 (b), 11 Temmuz 2017 , ve bu kapsamda anılan davalar). Mahkeme, ayrıca, yerel bir yargı kararının, herhangi bir gerekçe sağlanmadıkça veya sağlanan gerekçelerin “adaletin gereğini yerine getirmeyi ret” ile sonuçlanan, yerel mahkeme tarafından yapılan açık maddi veya hukuki hataya dayanması halinde, yargılamaların adilliğine halel getirecek ölçüde keyfi olarak nitelendirilemeyeceğini yinelemektedir (bk., aynı kararda, § 85).

75. Somut davada, Mahkeme önündeki belgelerden, avukat yardımından faydalanan başvuranın, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki güvenceleri sunan çekişmeli bir yargılamada kendisi aleyhindeki delillere itiraz etme fırsatından mahrum edildiği anlaşılmamaktadır. Ayrıca, başvuran, İstanbul 8.Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kararı için sağlanan ayrıntılı gerekçelerle doğrulandığı üzere, söz konusu mahkemenin dava dosyasındaki geniş kapsamlı delillere karşı dikkatle değerlendirmiş olduğu görülen iddialarını ileri sürmek için yeterli fırsata sahipti (bk., yukarıda 21-23. paragraflar). Mahkeme, bu bağlamda, başvuranın, yargılamayı yürüten mahkemenin, sunduğu herhangi bir delili göz ardı ettiğini veya çağırdığı herhangi bir tanığı dinlemeyi reddettiğini iddia etmediğini vurgulamaktadır.

76. Mahkeme, bu nedenle, başvuranın davasını etkili bir şekilde ileri sürmesinin herhangi bir şekilde engellendiğine dair hiçbir gösterge

olmadığını tespit etmektedir. Mahkeme, başvuranın yargılamayı yürüten mahkemenin önündeki delillere ilişkin değerlendirmesini eleştirmesi ile ilgili olarak, yerel mahkemelerin delilleri doğru veya yanlış değerlendirip değerlendirmedini dikkate alma konusunda genel bir yargı yetkisinin olmadığını yinelemektedir; Mahkeme'nin görevi, sanık lehine veya aleyhine gösterilen delillerin adil yargılanmayı sağlayacak şekilde sunulup sunulmadığını tespit etmektir (bk., örneğin, *Lesnik /Slovakya* (k.k.), no. 35640/97, 8 Ocak 2002, ve bu kapsamda anılan davalar).

77. Mahkeme, “hukuka aykırı delil” kullanımına ilişkin iddia ile ilgili olarak, ilke olarak, belirli delil türlerinin - örneğin, iç hukuk açısından hukuka aykırı olarak elde edilen delillerin - kabul edilip edilmeyeceğini veya aslında başvuranın suçlu olup olmadığını belirlemenin kendi görevi olmadığını hatırlatmaktadır (bk., örneğin, *Allan /Birleşik Krallık*, no. 48539/99, § 42, 5 Kasım 2002). Her halükarda, Mahkeme, Yargıtay'ın, kararında, ilgili delillerin yargılamanın sonucu üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını açıkça belirttiğini kaydetmektedir. Bununla birlikte, başvuran, bu tespite itiraz etmemiştir. Ayrıca dava dosyasına sunulan bilirkişi görüşünün yetersiz ve tarafsız niteliğine ilişkin şikâyetlerine dair dayanak sunmamıştır. Başvuranın bilirkişilerin yetki alanları dışındaki yasal meseleler hakkında yorum yaptıklarını iddia etmesi ile ilgili olarak, yargılamayı yürüten mahkeme, kararında, bilirkişi raporlarına, yasal hususlar için değil, yalnızca uzmanlıklarını gerektiren teknik konularla ilgili olmalarından dolayı dayandığını açıklığa kavuşturmuştur (bk., yukarıda 22. paragraf).

78. Yukarıda anılan hususlar göz önüne alındığında, Mahkeme, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin davaya konu olan olayları ve delilleri gözden geçirirken keyfi veya açıkça mantıksız bir şekilde hareket ettiği veya başvuranın mahkûmiyetine yol açan yargılamaların Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi anlamında adil yargılanma gerekliliğine aykırı olduğu sonucuna varılabileceği herhangi bir gerekçe tespit etmemiştir. Bu nedenle, bu şikâyet

açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Yasayla kurulmuş mahkeme hakkına ilişkin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
2. İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesinin nesnel bağımsızlık ve tarafsızlığına ilişkin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
3. Başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
4. Yasayla kurulmuş mahkeme hakkı ile ilgili olarak Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine;
5. Bağımsız ve tarafsız mahkeme hakkı ile ilgili olarak Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmediğine *karar vermiştir.*

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup; Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 24 Kasım 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Jon Fridrik Kjølbro
Başkan